

werk is, waarom hij dan maar verder zich liever van inmenging in den hachelijken gang van zaken op kunstgebied onthield. Een minder dankbare werkzaamheid ware dit ook dan vroeger, toen er voor een onmiddellijker bereikbaar en gewisser doel te ijveren was. En in die wat avontuurlijke stelling besloot hij mogelijk het bijltje — dat hij eens zoo strijdlustig en vaardig hanteerde — er maar liever bij neer te leggen, om zich terug te trekken in de weldadige rust van schoone herinneringen, als tegenwicht voor ontgoochelingen en ergernissen. Want, dat ten opzichte der jongeren dat gevoel van ergeris hem beheerschte, zou men uitgesproken kunnen achten in het woord: grootspraak, waarmee hij zijn oordeel te kennen gaf van het overgrootte deel der modernen. Maar in het boek van Huizinga (dat ik nog maar even inzag op een tentoonstelling) vond ik toevallig de mededeeling dat Veth in latere jaren teekenen vertoonde, niet van rusteloosheid — maar van onrust. Beteekent dit misschien een besluiteloosheid in zich zelf; of hij, die eens met zooveel geestdrift en overtuiging voor de belangen der kunst ijverde, zich nu wel mocht terugtrekken? Is hem ook soms een licht opgegaan over de beteekenis van het massale der beweging boven het lokale van de menigvuldige troebele verschijnselen? Is het even tot hem doorgedrongen, dat deze nieuwe generatie, door omstandigheden buiten haar wil — historieel voorbeschikt — niet anders dan stuurloos en wispelturig kòn zijn en, dat zij een veel grootere krachtsinspanning te ontwikkelen had dan de vorige? Gelijk een schip dat zijn roer is kwijt geraakt toen het terecht kwam in een draaikolk. En wie zal nagaan in hoeverre de vroegere bestuurders van het vaartuig voor die catastrofe aansprakelijk zijn!

Ik herinner me voor jaren Veth eens gepolst te hebben over de (toen) tegenwoordige modernen, waarbij hij enkel een gunstig woordje had voor de Cubisten — maar 't klonk als een concessie. „Wees alleen onverdraagzaam tegen de onverdraagzamen”, zette hij eens boven een opstel, in den tijd zijner felle opstandigheid tegen al wat in afgeleefdheid zijn voortbestaan tracht te rekken. Maar een gelijke opstandigheid was toch ook als de innerlijke beweeggrond achter de verwilderde moderne uitingen te ontdekken.

Bij verdere overweging echter lijkt me die retireerende houding van Veth toch in overeenstemming met zijn aard. Hij noemde zich, als ik verleden las, wel eens een vrijbouter, wat hij echter, als Havelaar terecht opmerkte, nooit geweest is. Hij was een natuur, meer schijnbaar dan wezenlijk gecompliceerd; die voor alles naar evenwicht en bestendigheid geneigd was, naar een veiligen grond onder de voeten zocht, altijd het zekere voor het onzekere verkiezend en daarom liever niet op den moerassigen bodem der moderne bewegingen zich waagde. Ik geloof niet, dat hij, met al de baldadigheden en overmoedige uitvallen der jeugd, ooit de ontoerekenbare groene jaren gekend heeft. Een dwaasheid in woord, of onberedeneerdheid in daad